

A természet helyreállítása: a Tanács és a Parlament megállapodást ért el az EU területén található, leromlott állapotú élőhelyek helyreállítására és megőrzésére vonatkozó új szabályokról

Ezt a sajtóközleményt 2023. november 22-én frissítettük az ideiglenes megállapodás szövegére mutató linkkel.

A Tanács elnöksége és az Európai Parlament képviselői a mai napon ideiglenes politikai megállapodást értek el a természet helyreállításáról szóló rendeletről. A javaslat olyan intézkedések bevezetését célozza, amelyek révén 2030-ig az EU szárazföldi és tengeri területeinek legalább 20%-a, 2050-ig pedig az összes helyreállításra szoruló ökoszisztéma helyreállna. Konkrét, jogilag kötelező erejű célértékeket és kötelezettségeket állapít meg a természet helyreállítására vonatkozóan a felsorolt ökoszisztémák mindegyikére kiterjedően – a mezőgazdasági földterületektől kezdve az erdőkig és a tengeri, édesvízi és városi ökoszisztémákig.

A rendelet a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia szerves részét képezi, és hozzá fogja segíteni az EU-t a nemzetközi kötelezettségeinek teljesítéséhez, különös tekintettel a kunming-montreali globális biodiverzitás-megőrzési keretstratégiára, melyet az ENSZ 2022. évi biodiverzitási konferenciája (COP15) keretében fogadtak el.

Az ideiglenes megállapodás csak azután léphet hatályba, hogy a társjogalkotók azt jóváhagyták és hivatalosan is elfogadták.

Napjainkban súlyosbodó, drámai fejleményeknek lehetünk tanúi: a természet és a biológiai sokféleség hanyatlik az EU-ban, és védelemre szorul. Búskeséggel tölt el, hogy a Tanács és a Parlament a mai napon megállapodást ért el a természet helyreállításáról szóló jogszabályról. Ez elengedhetetlen lépés volt. Ez a maga nemében egyedülálló jogszabály hozzá fog járulni ahhoz, hogy a tagállamokban újra elérjük a biológiai sokféleség egészséges szintjét, és megőrizzük a természetet a jövő nemzedékei számára, küzdve egyúttal az éghajlatváltozás ellen és hűek maradva klímacéljainkhoz.

Teresa Ribera Rodríguez, a spanyol kormány ügyvezető harmadik miniszterelnök-helyettese, az ökológiai átállásért és a demográfiai kihívások kezeléséért felelős ügyvezető miniszter

A rendelet hatálya és a kitűzött célok

Az új szabályok célja, hogy elősegítsék a tagállamok szárazföldi és tengeri élőhelyein található, **leromlott állapotú ökoszisztémák helyreállítását**, az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos átfogó uniós célkitűzések elérését, valamint az **élelmezésbiztonság** növelését. A rendelet olyan intézkedések kidolgozására és végrehajtására kötelezi a tagállamokat, amelyek eredményeként **az EU szárazföldi és tengeri területeinek legalább 20%-a helyreáll 2030-ra**.

A rendelet hatálya alá tartozik számos szárazföldi, tengerparti és édesvízi ökoszisztéma, köztük a vizes élőhelyek, a gyepterületek, az erdők, a folyók és a tavak, továbbá olyan tengeri ökoszisztémák is, mint a tengerifű-ágyak, valamint a szivacs- és korallágyak (ezeket a rendelet I. és II. melléklete sorolja fel). A rendelet előírja a tagállamok számára, hogy **2030-ig** a két mellékletben felsorolt, rossz állapotban lévő élőhelytípusoknak **legalább a 30%-át** helyreállítsák. A társjogalkotók megállapodtak abban, hogy a tagállamoknak 2030-ig elsődlegesen a Natura 2000 területekre kell összpontosítaniuk a rendeletben meghatározott helyreállító intézkedések végrehajtása során.

A tagállamoknak olyan intézkedéseket is ki kell dolgozniuk, amelyek révén **2040-re a rossz állapotban lévő élőhelyek legalább 60%-a, 2050-re pedig legalább 90%-a** helyreáll. A nagyon gyakori és széles körben elterjedt élőhelyekre külön rugalmasság vonatkozik.

Az állapotromlás megakadályozására irányuló követelmény

A rendelet arra kötelezi a tagállamokat, hogy megelőzzék a helyreállító intézkedések hatálya alá tartozó és már jó állapotban lévő területek, valamint az I. és II. mellékletben felsorolt szárazföldi és tengeri élőhelyeknek otthont adó területek jelentős romlását. A társjogalkotók megállapodása szerint ezen követelmény **alapját a megtett erőfeszítések képezik**. A követelmény teljesítését az élőhelytípusok szintjén fogják mérni.

A beporzópopulációk helyreállítása

Az elmúlt évtizedek alatt Európában drasztikusan csökkent a vadon élő beporzó rovarok abundanciája és sokfélesége. E probléma megoldása érdekében a rendelet külön követelményként írja elő a tagállamok számára, hogy hozzanak olyan intézkedéseket, amelyek legkésőbb 2030-ra **visszafordítják a beporzók állománycsökkenését**. A Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusokban fogja meghatározni, hogy milyen, tudományosan megalapozott módszerrel kell nyomon követni a beporzók sokféleségét és azok populációit, a tagállamoknak pedig 2030 után legalább hatévente ellenőrizniük kell az elért eredményeket.

Ökoszisztéma-specifikus kötelezettségek

A rendelet külön követelményeket ír elő az ökoszisztémák különböző fajtáira vonatkozóan.

Mezőgazdasági ökoszisztémák

A szöveg alapján a tagállamoknak olyan intézkedéseket kell bevezetniük, amelyek célja a növekvő tendencia elérése a következő három **mutató** közül legalább kettő tekintetében:

- gyepterületi lepkepopuláció-index
- a nagy biodiverzitású tájképi elemekkel rendelkező mezőgazdasági földterületek aránya
- szervesszén-készlet a szántóföldek ásványi talajaiban

Emellett időhöz kötött célértékeket is előír arra vonatkozóan, hogy nemzeti szinten milyen mértékben kell növelni a mezőgazdasági területek madárpopulációira vonatkozó mutatót.

A társjogalkotók megállapodtak abban, hogy a **tőzeglápok elárasztással való helyreállítását** illetően rugalmasságot biztosítanak a tagállamok számára, mivel némelyiküket aránytalan mértékben fogják érinteni a kötelezettségek. A szöveg szerint 2030-ig helyre kell állítani a mezőgazdasági hasznosítású lecsapolt tőzeglápok 30%-át, 2040-ig a 40%-át, 2050-ig pedig az 50%-át, azonban az erősen érintett országok esetében ennél alacsonyabb százalékos arány is alkalmazható lesz. A helyreállító intézkedések közé tartozik például a lecsapolt tőzeglápból álló szerves talajok elárasztással való helyreállítása is, amely hozzájárul a biológiai sokféleség növeléséhez és az üvegházhatású gázok csökkentéséhez. A társjogalkotók abban is megállapodtak, hogy az elárasztással való helyreállításra vonatkozó célértékeket a mezőgazdasági termelőknek és a földterületek magánszemély tulajdonosainak nem kell teljesíteniük.

Erdei ökoszisztémák

Az elfogadott szöveg értelmében a tagállamoknak intézkedéseket kell majd hozniuk az **erdei ökoszisztémák** biológiai sokféleségének növelése, valamint annak érdekében, hogy nemzeti szinten növekvő tendenciát érjenek el bizonyos mutatók – mint például az álló és a ledől **száradék** és az erdeimadár-index – tekintetében, az erdőtüzek kockázatát is figyelembe véve.

A társjogalkotók egy olyan rendelkezést is beillesztettek, amely felszólítja a tagállamokat, hogy járuljanak hozzá ahhoz, hogy 2030-ig uniós szinten legalább **hárommilliárd további fát** sikerüljön elültetni.

Városi ökoszisztémák és folyó-összeköttetések

A városi ökoszisztémák tekintetében a Tanács és a Parlament megállapodott abban, hogy a tagállamoknak növelniük kell a **városi zöldterületek** nagyságát mindaddig, amíg a megfelelő szintet el nem érik. Emellett abban is megállapodtak, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a rendelet hatálybalépése és 2030 vége között a városi zöldterület és a városi lombkorona-fedettség ne csökkenjen nettó mértékben, kivéve abban az esetben, ha a városi ökoszisztémákban a zöldterület aránya már meghaladja a 45%-ot.

Az ideiglenes megállapodás – egyéb intézkedések mellett – arra kötelezi a tagállamokat, hogy azonosítsák és távolítsák el a felszíni vizek **összeköttetését gátló, ember okozta akadályokat** annak érdekében, hogy 2030-ra legalább 25 000 km-nyi folyószakaszon helyreálljon a szabad vízáramlás, és megőrzésre kerüljön a folyók helyreállított természetes összeköttetése.

Nemzeti helyreállítási tervek

Az új szabályok értelmében a tagállamoknak rendszeresen **nemzeti helyreállítási terveket** kell benyújtaniuk a Bizottságnak, amelyekben bemutatják, hogyan fogják teljesíteni a célokat. Emellett nyomon kell követniük az elért eredményeket, és jelentést kell tenniük azokról.

A társjogalkotók fokozatos megközelítést választottak. A tagállamok először a 2032 júniusáig tartó időszakra vonatkozó nemzeti helyreállítási terveket terjesztenék elő, amelyek ugyanakkor stratégiai áttekintést nyújtanának a 2032. június utáni időszakra vonatkozóan. 2032 júniusáig a tagállamok benyújtanak a 2042-ig tartó tízéves időszakra vonatkozó helyreállítási terveket, amelyek stratégiai áttekintést tartalmaznának a 2050-ig tartó időszakra vonatkozóan, majd 2042 júniusáig benyújtanak a 2050-ig fennmaradó időszakra vonatkozó terveket.

A szöveg lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a terveik kidolgozása során figyelembe vegyék a különféle társadalmi, gazdasági és kulturális követelményeiket, regionális és helyi sajátosságait, valamint a népsűrűséget, beleértve a legkülső régiók sajátos helyzetét is.

A helyreállító intézkedések finanszírozása

Az ideiglenes megállapodás új rendelkezést vezet be, amely megbízza a Bizottságot azzal, hogy a rendelet hatálybalépése után egy évvel nyújtson be **jelentést**, amely tartalmazza az uniós szinten rendelkezésre álló pénzügyi források áttekintését, a végrehajtáshoz szükséges finanszírozási igények értékelését, valamint a finanszírozási hiányok feltárására szolgáló elemzést. A jelentésnek adott esetben a megfelelő finanszírozásra vonatkozó javaslatokat is tartalmaznia kell majd, a következő többéves pénzügyi keret (MFF, 2028–2034) sérelme nélkül.

A társjogalkotók megállapodtak továbbá egy olyan rendelkezés bevezetéséről, amely arra ösztönzi a tagállamokat, hogy **mozdítsák elő a meglévő magán- és állami rendszerek arra való felhasználását**, hogy támogassák a helyreállító intézkedéseket végrehajtó érdekelt feleket, köztük a földkezelőket és a földterületek tulajdonosait, a mezőgazdasági termelőket, az erdészeti szaksemélyzetet és a halászokat. A szöveg azt is egyértelművé teszi, hogy a nemzeti helyreállítási tervek elkészítése nem jelent kötelezettséget arra, hogy az országok a rendelet végrehajtása érdekében a 2021–2027-es időszakra szóló többéves pénzügyi keretben újraprogramozzák a közös agrárpolitikára (KAP) vagy a közös halászati politikára vonatkozó finanszírozást.

Felülvizsgálat és vészfékekmechanizmus

Az ideiglenes megállapodás értelmében a Bizottságnak **2033-ban kell felülvizsgálnia** és értékelnie a rendelet alkalmazását és annak a mezőgazdasági, halászati és erdészeti ágazatra gyakorolt, valamint a szélesebb körű társadalmi-gazdasági hatásait.

A szöveg azt is lehetővé teszi, hogy végrehajtási jogi aktus útján legfeljebb egy évre **felfüggeszék** a rendelet mezőgazdasági ökoszisztémákra vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtását olyan előre nem látható és rendkívüli, az EU által nem befolyásolható események előfordulása esetén, amelyek az EU egész területén súlyos következményekkel járnak az élelmezésbiztonságra nézve.

A következő lépések

Az ideiglenes megállapodást most jóváhagyás céljából benyújtják a tagállamok Tanács (Coreper) keretében üléselő képviselőinek és a Parlament Környezetvédelmi Bizottságának. Jóváhagyás esetén – jogász-nyelvszaki ellenőrzést követően – mindkét intézménynek hivatalosan is el kell fogadnia a szöveget, hogy az kihirdetésre kerülhessen az EU Hivatalos Lapjában és hatályba léphessen.

Háttér-információ

Az Európai Bizottság 2022. június 22-én javaslatot tett egy, a természet helyreállításáról szóló jogszabályra a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia keretében, amely az európai zöld megállapodás részét képezi. Az európai élőhelyek több mint 80%-a nem megfelelő állapotban van. A természet védelmére és megőrzésére irányuló múltbeli erőfeszítések nem tudták megfordítani ezt az aggasztó tendenciát.

A javaslat ezért – most legelső alkalommal – olyan intézkedések elfogadását irányozza elő, amelyek nem csupán a természet védelmét, hanem a helyreállítását is célozzák. A javaslat célja a természet állapotának javítása azáltal, hogy kötelező célokat és kötelezettségeket állapít meg a szárazföldi és tengeri ökoszisztémák széles körére vonatkozóan.

A tagállamoknak hatékony és területalapú helyreállítási intézkedéseket kellene bevezetniük az ökoszisztéma-specifikus célok elérése érdekében. Az intézkedések értékelése érdekében a tagállamoknak nemzeti természet-helyreállítási terveket kell majd kidolgozniuk, szoros együttműködésben a tudományos élet képviselőivel, az érdekelt felekkel és a nyilvánossággal. A javaslat az eredmények mérésére szolgáló biodiverzitási mutatókat is meghatározza.

A Tanács a Környezetvédelmi Tanács 2023. június 20-i ülésén megállapodásra jutott a javaslatról (általános megközelítés), az Európai Parlament pedig július 12-én fogadta el az álláspontját.

- [A természet helyreállításáról szóló rendeletre vonatkozó ideiglenes megállapodás szövege](#)

Ez a tartalom jelenleg csak az alábbi nyelv(ek)en érhető el:

[EN](#)

- [A Tanács általános megközelítése a természet-helyreállítási jogszabályról](#)
- [A természet helyreállítása \(háttér-információk\)](#)
- [Biológiai sokféleség: az EU a természetvédelemért \(háttér-információk\)](#)
- [Európai zöld megállapodás \(háttér-információk\)](#)

[Mi jellemzi a természet állapotát az Unióban? \(Infografika\)](#)

Mi jellemzi a természet állapotát az Unióban? (Infografika)

Press office - General Secretariat of the Council of the EU

Rue de la Loi 175 - B-1048 BRUSSELS - Tel.: +32 (0)2 281 6319

press@consilium.europa.eu - www.consilium.europa.eu/press